

УДК.711.1

Дорохіна Г.І.,

Київський національний університет будівництва та архітектури

ПРИНЦИПОВА СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ МЕРЕЖІ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

У статті описана гіпотетична принципова структурна модель мережі фізкультурно-оздоровчих закладів для людей з обмеженими фізичними можливостями.

Ключові слова: мережа міста, модель, інваліди, фізкультура.

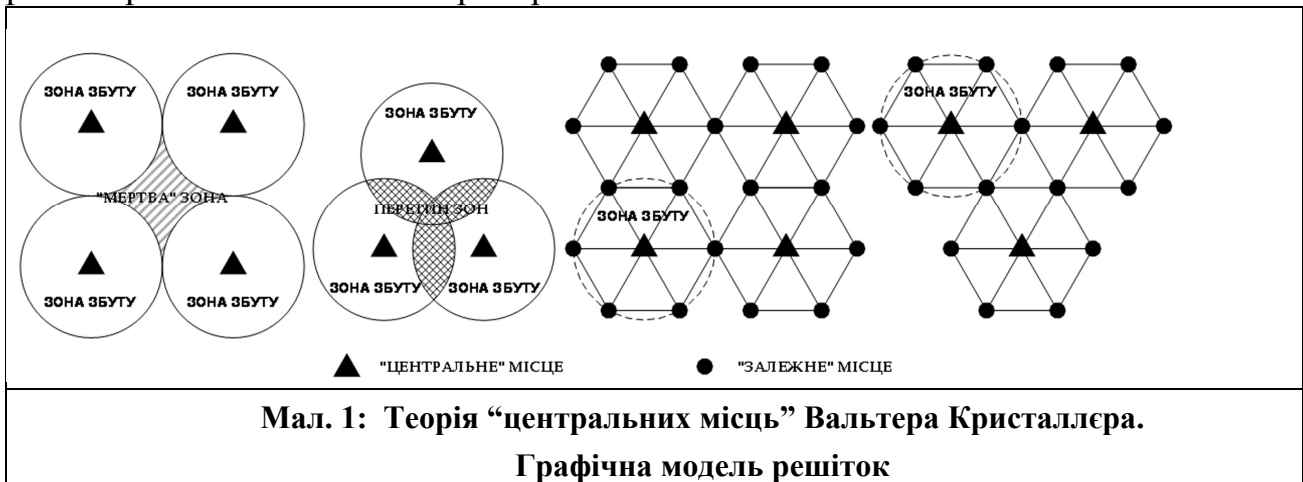
Вдала участь нашої параолімпійської збірної у Зимовій параолімпіаді-2010 у Ванкувері, може скласти помилкове враження, щодо доступності спортивних споруд для людей з обмеженими фізичними можливостями (далі “людей з ОФМ”) в Україні. Останнім часом дійсно відбувається активне будівництво великих спортивних комплексів для тренувань параолімпійських збірних, проте національний рівень цього будівництва та відсутність безбар’єрного середовища виключають можливість систематичних занять фізкультурою широких верств населення, що мають ті чи інші фізичні порушення.

Систематичність занять фізкультурою може стати інструментом для досягнення людиною з ОФМ більш високого рівня незалежності через самовдосконалення та самовираження [1]. Це визначає необхідність наближення фізкультурних споруд до місць постійного проживання осіб з ОФМ, та ініціює створення мереж фізкультурно-оздоровчих закладів для інвалідів в усіх без виключення населених пунктах України.

Гіпотетично основою для створення мереж фізкультурно-оздоровчих закладів для людей з ОФМ міст різних розмірів, з різною кількістю населення, має стати “ідеальна” модель мережі, тобто модель абстрагована від географічних (рельєф, розміри міста, т. і.) та демографічних умов.

Прототипом цієї моделі може слугувати теорія "центральных місць" німецького географа Вальтера Кристаллера (1893-1969 рр.), що була опублікована в докторській дисертації “Центральні місця Південної Німеччини” у 1933 р. Ідея теорії полягає у тому, що розміщення економічної діяльності головним чином залежить від умов попиту та пропозиції. Якщо виключити такі фактори як рельєф, розподіл населення та транспорт, та прийняти за вихідні умови рівнинний район з однаковими плідючими ґрунтами, однорідним розселенням та транспортними зв’язками в усіх напрямках (ізотропну поверхню), на подібній території витрати на задоволення

потреб поселення будуть залежати лише від віддаленості місця виробництва товару або послуги та даного поселення. Весь район за цим принципом, можна було б розділити на ряд зон круглої форми, проте, якщо кола стикаються одне з одним, то виникають так звані “мертві” зони, тобто території, що не обслуговуються. Якщо ж кола навпаки заповнюють всю територію, то з’являються зони, що перекриваються. Тому найефективнішою формою районів збуту було визнано форму правильного шестикутника, множина яких рівномірно заповнює всю територію.

Керуючись теорією Кристаллера, а також загальними для всього суспільного обслуговування принципами побудови мережі, “як ієрархічної системи, що включає у себе різні рівні обслуговування” [3,с.14] міста, та приймаючи до уваги, що основним критерієм розподілу мережі фізкультурно-оздоровчих споруд для людей з обмеженнями життєдіяльності є радіус обслуговування, що виражений часом перебування у дорозі, отримуємо принципову структурну модель абстраговану від географічних умов міста, та його положення в системі групового розселення, що “включає у себе наступні рівні обслуговування:

- I – у межах 5 – 7 хвилинній пішохідній досяжності;
- II – 20-хвилинній пішохідній досяжності;
- III – 20-хвилинній транспортній досяжності;
- IV – 30-хвилинній транспортній досяжності.

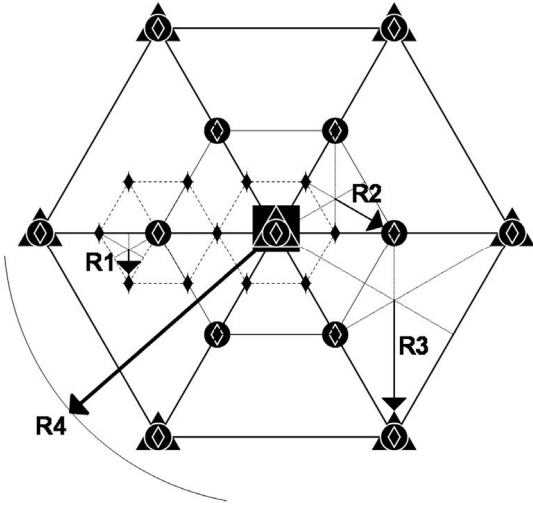
(Транспортна досяжність включає час шляху від житла до зупинки громадського транспорту, від зупинки громадського транспорту до фізкультурно-оздоровчої споруди і час пересування на громадському транспорті).

I і II рівні обслуговування відповідають основним структурним елементам міста – мікрорайону й житловому району;

III рівень – міжрайонний, для обслуговування групи житлових районів і може відповідати планувальному району міста;

IV рівень обслуговування – загальноміський” [3,с.15].

Кожному рівню обслуговування відповідає свій багатofункціональний комплекс відповідно мікрорайонного районного, міжрайонного й загальноміського значення.

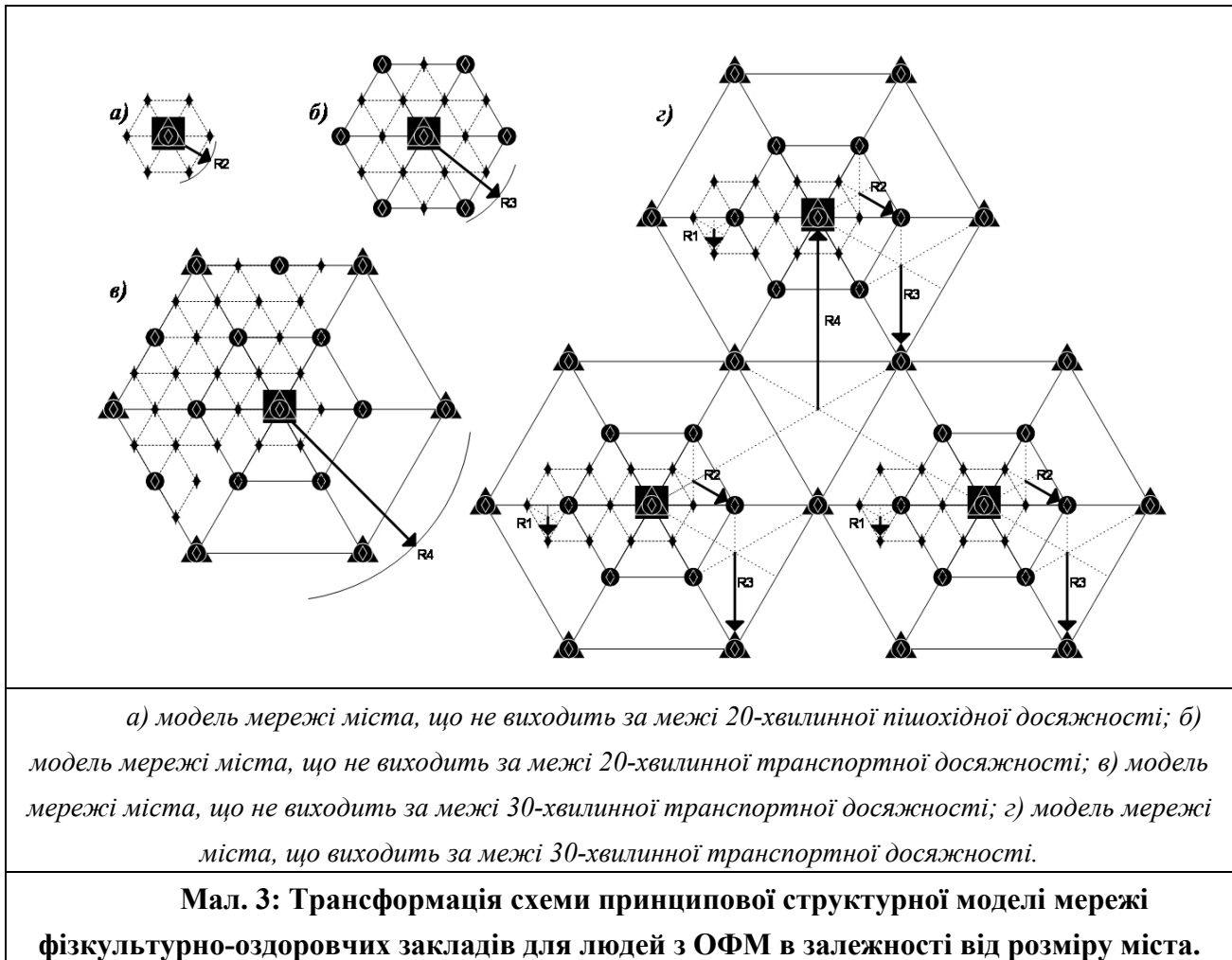
	РІВНІ ОБСЛУГОВУВАННЯ	УМОВНЕ ПОЗНАЧЕННЯ	РАДІУС ОБСЛУГОВУВАННЯ, ВИРАЖЕНИЙ ЧАСОВОЮ ДОСТУПНІСТЮ	СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ МІСТА	СПОРУДИ
I	I	◆	R1 5-7 хвилинна пішохідна досяжність	мікрорайон	комплекси фізкультурних площадок
II	II	●	R2 20- хвилинна пішохідна досяжність	район	відкриті, закриті фізкультурні споруди
III	III	▲	R3 20- хвилинна транспортна досяжність	міжрайонний рівень	фізкультурно-оздоровчий комплекс
IV	IV	■	R4 30- хвилинна транспортна досяжність	загальноміський рівень	загальноміський фізкультурно-оздоровчий комплекс

Мал. 2:Схема принципової структурної моделі мережі фізкультурно-оздоровчих закладів міста пристосованої для використання людьми з ОФМ

Дана модель відповідає структурі фізкультурно-оздоровчих споруд міста для людей з ОФМ, межі якого не виходять за радіус 30-хвилинної транспортної досяжності. Проте вибрана форма шестикутника дає можливість вільно трансформувати дану модель для міст різного розміру.

Трансформація принципової моделі мережі відбувається в залежності від відстані загальноміського фізкультурно-оздоровчого центру пристосованого для використання інвалідами до меж селищної зони [3] та густини розселення. Так в сформованій моделі, що не виходить за межі 30-хвилинної досяжності необхідно розміщувати один загальноміський центр, 6 міжрайонних, 12 фізкультурно-оздоровчих центрів житлових районів та 42 комплекси мікрорайонів. Проте це в випадку, коли фізкультурно-оздоровчі центри районів беруть на себе також функції комплексів фізкультурно-оздоровчих площадок мікрорайонів, а міжрайонні центри перебирають на себе додатково функції районних центрів та площадок мікрорайонів відповідно. Фізкультурно-оздоровчий комплекс міста в такому випадку має виконувати функції усіх чотирьох рівнів обслуговування. Такий принцип розміщення дає змогу

економити міські площі, що використовуються під забудову.

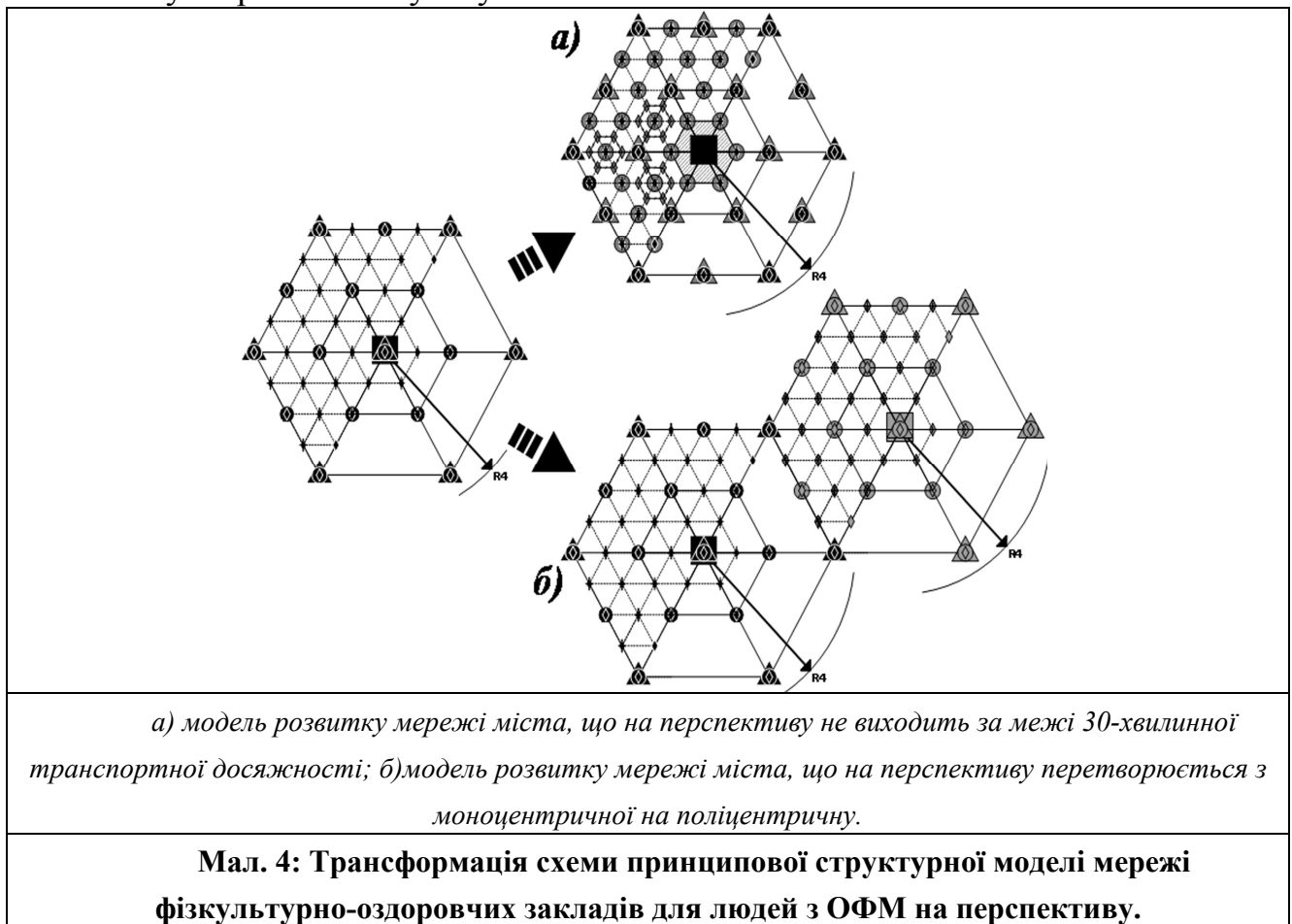
Виходячи з принципу комбінування функцій фізкультурно-оздоровчих споруд пристосованих для використання їх людьми з обмеженими фізичними можливостями різних рівнів приходимо до висновку, що загальноміський фізкультурно-оздоровчий центр має міститися в структурі будь якого міста незалежно від його розмірів. Тому в містах, селищна зона яких не виходить за межі 20-хвилинної транспортної досяжності фізкультурно-оздоровчого центру міста, мережа буде включати три рівня обслуговування, спортивні центри планувальних районів не створюватимуться. В містах, селищна зона яких виходить за межі 20-хвилинної пішохідної досяжності фізкультурно-оздоровчого центру міста, мережа включає лише два рівня обслуговування, зони спортивних споруд громадських центрів житлових районів не створюватимуться.

В містах, селищна зона яких виходить за межі 30-хвилинної транспортної досяжності фізкультурно-оздоровчого центру міста, доцільно створювати декілька загальноміських центрів. При чому лише один з цих центрів облаштовувати як видовищно-демонстраційний комплекс міста, який і

виконуватиме функції загальноміського [3].

В умовах сучасної швидкоплинної урбанізації суспільства, коли міста стають “аттракторами”, а “сільське розселення превтілюється в демографічного донора для зростаючих міст” [2, с.38], додатково постає питання пов’язане з розвитком мережі фізкультурно-оздоровчих споруд для людей з ОФМ на перспективу.

Підвищення поверховості та щільності забудови, а відповідно і кількості населення у межах радіусів обслуговування неодмінно призведе до збільшення комплексів усіх рівнів обслуговування.

Першочерговою задачею у такому випадку стає необхідність забезпечити незмінність розмірів ділянок фізкультурно-оздоровчих комплексів для людей з ОФМ на весь час їх експлуатації. Незмінність розмірів ділянок досягається збереженням постійної кількості жителів у межах радіусів обслуговування, тобто збільшення площ розселення за рахунок освоєння нових територій, та перетворення у майбутньому системи фізкультурно-оздоровчих споруд з моноцентричної у поліцентричну [3].

“Методом для міст, що на перспективу не виходять за межі 30-хвилинної транспортної досяжності від загальноміського фізкультурно-оздоровчого

центра може стати стабілізація його територій за рахунок різкого зниження числа жителів у межах 20-хвилинної пішохідної та транспортної досяжності, шляхом реконструкції центра міста – перевтілення його здебільшого в адміністративно-суспільну зону міста” [3,с.48]. В цьому випадку за загальноміським фізкультурно-оздоровчим центром для людей з ОФМ залишається лише функція спортивно-демонстраційних заходів. Всі інші функції міського центру перебирають на себе міжрайонні, районні та мікрорайонні центри, кількість яких збільшується, що дає змогу наблизити фізкультурно-оздоровчі заклади для людей з ОФМ до місць проживання, тобто зменшити радіуси обслуговування.

Література

1. Евсеев С. П. Адаптивная физическая культура: Учеб. пособие для высш. и сред. проф. учеб. заведений, осуществляющих образоват. деятельность по спец. 022500 – “Физическая культура для лиц с отклонениями в состоянии здоровья (Адаптивная физическая культура)” и 0323 “Адаптивная физическая культура” / Евсеев С.П., Шапкова Л.В. – М.: Советский спорт, 2000. – (Физическая культура и спорт инвалидов и лиц с отклонениями в состоянии здоровья). – 239с.
2. Мазаев А. Г. Закономерности динамики развития территориальных систем расселения: геополитический аспект / А. Г. Мазаев //Академический вестник УралНИИпроект РААСН. – 2009. – № 2. – С. 36 – 44.
3. Методические рекомендации по проектированию сети физкультурно-спортивных сооружений загородной зоны. ЦНИИЭП зрелищных зданий и сооружений им. Б.С. Мезенцева – М., Стройиздат, 1984. – 120 с.

Annotation

In the article is described hypothetical of principle structural model of network of athletic-health buildings for invalids.

Аннотация

В статье описана гипотетическая принципиальная структурная модель сети физкультурно-оздоровительных сооружений для людей с ограниченными физическими возможностями.